

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА
АРХІТЕКТУРИ»**

**КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА, ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

(повна назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи
Р. Б. Папірник

_____ 02.08.2019 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЕМОГРАФІЯ

спеціальність	<u>073 «Менеджмент»</u>
освітньо-професійна програма	<u>«Менеджмент та адміністрування»</u>
освітній ступінь	<u>бакалавр</u>
форма навчання	<u>денна</u>
розробники	<u>Євсєєва Галина Петрівна, Волкова Світлана Петрівна</u>

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Силабус варіативної навчальної дисципліни «Демографія» укладений відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент». Навчальна дисципліна належить до циклу загальної підготовки (нормативна) і спрямована на формування у студентів загальнонаукових, інструментальних та особистісних компетенцій майбутніх спеціалістів, формування гармонійної, інтелектуально розвиненої особистості. Навчальна дисципліна дозволяє ознайомити студентів із загальними закономірностями розвитку та відтворення населення світу й України, його кількісними та якісними характеристиками; причинами виникнення негативних демографічних тенденцій та шляхами регулювання процесів відтворення населення.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Години	Кредити	Семестр	
				II
Всього годин за навчальним планом, з них:	90	3		90
Аудиторні заняття, у т.ч:	30			30
лекції	30			30
лабораторні роботи				
практичні заняття				
Самостійна робота, у т.ч:	60			60
підготовка до аудиторних занять	20			20
підготовка до контрольних заходів	20			20
виконання курсового проекту або роботи				
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	20			20
Форма підсумкового контролю				залік

3. СТИСЛИЙ ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни полягає в засвоєнні теоретико-практичних засад, набуття досвіду щодо аналізу процесів відтворення населення та проведення демографічного дослідження; вміння правильно ставити завдання, аналізувати, тлумачити та використовувати отримані результати.

Завдання дисципліни:

- засвоїти основні поняття демографії;
- вміти аналізувати джерела інформації про населення;
- вивчити процеси відтворення населення, основні структурні елементи демографії;
- вміти аналізувати зв'язок та закономірності між демографічними та соціально-економічними процесами;
- виявляти загальні закономірності в розвитку демографічних процесів та їх модифікацій у різних країнах та регіонах;
- вивчити історію розвитку демографічної науки;
- набути практичних навичок щодо розробки демографічних прогнозів.

Пререквізити дисципліни: для вивчення курсу студенти потребують базових знань з «Історії та культури України», «Математики», «Інформатики» достатніх для сприйняття цілісної складової розуміння процесів відтворення населення.

Постреквізити дисципліни: «Статистика», «Концепції розвитку сучасної економіки», «Економічний розвиток», «Соціальна економіка».

Компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризується комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних, економічних та поведінкових наук.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Заплановані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

PH2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних міркувань з повагою до різноманітності та мультикультурності, дотримуватися принципів здорового способу життя.

PH15. Аналізувати ринкове становище організації та умови діяльності на національному та міжнародних ринках.

PH16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Методи навчання – це різноманітні способи, які допомагають студентам засвоїти програмний матеріал, сприяють активізації навчального процесу, надають можливість набути нових компетенцій. Під час вивчення дисципліни застосовуються такі методи навчання:

- за джерелом передачі та сприйняття інформації – словесні, наочні, практичні;
- за характером пізнавальної діяльності студентів – репродуктивний, проблемно-пошуковий, дослідницький, евристичний, інформаційно-рецептивний;
- залежно від основної дидактичної мети і завдань – методи оволодіння новими знаннями, формування вмінь і навичок, методи дедукції та індукції, методи закріплення навчального матеріалу, самостійної роботи студентів з осмислення і засвоєння нового матеріалу, методи стимулювання і мотивації.

Форми навчання – індивідуальні, групові, аудиторні, позааудиторні.

4. СТРУКТУРА (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН) ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с.р
Змістовий модуль 1. Основні демографічні процеси та явища					
Тема 1. Демографія як система наукових знань	6	2			4
Тема 2. Джерела інформації про рух населення	6	2			4
Тема 3. Основні поняття демографії	8	4			4
Тема 4. Шлюб та розлучення	6	2			4
Тема 5. Народжуваність населення	6	2			4
Тема 6. Тривалість життя та смертність	8	4			4
Тема 7. Здоров'я населення	6	2			4
Тема 8. Відтворення населення	6	2			4
Тема 9. Міграції населення	8	4			4
Тема 10. Демографічне прогнозування	6	2			4
Тема 11. Демографічна політика	8	4			4
Разом за змістовим модулем 1	90	30			60
Усього годин	90	30			60

5. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

№ зан.	Тема занять	Кількість годин
1	Демографія як система наукових знань 1. Об'єкт та предмет демографії. 2. Історія розвитку демографічної науки. 3. Структура демографії та її взаємозв'язок з іншими науками.	2
2	Джерела інформації про рух населення 1. Переписи населення. 2. Поточний облік населення . 3. Списки та реєстри.	2
3, 4	Основні поняття демографії 1. Чисельність населення та його демографічні ознаки. 2. Стать та статеву структуру населення. 3. Вік та вікова структура населення.	4
5	Шлюб та розлучення 1. Шлюб як демографічна категорія. 2. Шлюбно-сімейна структура населення. 3. Розлучення та його формальний процес. 4. Шлюбність та розлучення в Україні.	2
6	Народжуваність населення 1. Поняття народжуваності. 2. Репродуктивна поведінка. 3. Показники народжуваності.	2
7,8	Тривалість життя та смертність 1. Демографічне поняття смертності та епідеміологічного переходу. 2. Фактори, що впливають на рівень смертності. 3. Смертність за причинами смерті.	4
9	Здоров'я населення 1. Сутність та структура здоров'я населення. 2. Джерела інформації для оцінки здоров'я. 3. Політика охорони здоров'я населення.	2
10	Відтворення населення 1. Відтворення населення: поняття і сутність. 2. Історичні типи відтворення населення.	2
11,12	Міграції населення 1. Міграції, їх сутність та класифікація. 2. Міграційні потоки, міграційна когорта, міграційна поведінка, міграційна установка, міграційна мотивація. 3. Взаємовплив міграцій та відтворення населення. 4. Міграції в Україні.	4
13	Демографічне прогнозування 1. Види прогнозування. 2. Методи демографічного прогнозування. 3. Демографічний прогноз: що очікувати.	2
14, 15	Демографічна політика 1. Поняття «демографічної політики». 2. Історія демографічної політики. 3. Демографічні загрози та забезпечення демографічної безпеки в Україні.	4

**6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
(ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНІ НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ)**

**7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ
(ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНІ НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ)**

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ п/п	Вид роботи / Назва теми	Кількість годин
1	підготовка до аудиторних занять	20
2	підготовка до контрольних заходів	20
3	виконання курсового проекту або роботи	
4	опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях: 1. Історія розвитку демографічної науки в Україні 2. Вибіркові обстеження. 3. Моделі населення. 4. Сучасний стан процесів шлюбності та розлучення в Україні. 5. Показники народжуваності в Україні. 6. Смертність за причинами смерті в Україні та регіоні. 7. Політика охорони здоров'я населення в державах різного типу розвитку. 8. Математичні моделі населення. 9. Трудові міграції в Україні і їх вплив на економічний розвиток. 10. Демографічний прогноз: що очікувати в Україні. 11. Демографічні загрози та забезпечення демографічної безпеки в світі.	20

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Усний контроль (усні запитання), письмова робота, тестовий, методи самоконтролю та самоперевірки.

10. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Змістовий модуль включає всі види діяльності студентів за навчальним планом.

Поточний контроль складається з:

1. Тестування – максимально 100 балів.
2. Конспект (лекційний) – максимально 100 балів.
3. Конспект самостійно опрацьованих питань – максимально 100 балів.
4. Реферат і презентація – максимально 100 балів.

У цілому 400 балів, які діляться на 4 (види студентських робіт) із отриманням середньоарифметичної оцінки.

Тестування

Оцінювання тестів: 1 завдання (з вибором однієї правильної відповіді) здійснюється по 9 балів максимально, завдання 2-8 по 13 балів максимально за кожне, Неправильна відповідь – 0 балів.

Разом 100 балів.

Конспект (лекційний)

Оцінюється за 100-бальною шкалою.

81-100 балів: студент працює згідно з тематичним планом; конспектує лекційний матеріал, ретельно записуючи всі головні думки, визначення, основні події, порівняння, дати, імена тощо.

61-80 балів: студент конспектує лекційний матеріал уважно, але із незначними пропусками, що в цілому майже не впливає на якість конспекту.

41-60 балів: лекційний конспект написаний задовільно, іноді без зазначення тем, планів, пропущених визначень.

21-40 балів: конспект, написаний із значними пропусками подій, дат, фактів, визначень тощо.

1-20 балів: студент конспектує за лектором дуже неуважно, з пропусками тем, періодів, плутаниною визначень.

Конспект самостійно опрацьованих питань

Оцінюється за 100-бальною шкалою.

81-100 балів: студент опрацював усі 11 питань, винесені на самостійне опрацювання, ретельно законспектувавши основні визначення, терміни, дати, імена персоналій, підсумувавши кожне питання.

61-80 балів: студент законспектував усі 11 питань, але із незначними прогалинами фактичного матеріалу та не зробив висновків.

41-60 балів: студент законспектував 6 питань, із значними скороченнями матеріалу.

21-40 балів: студент законспектував 4 питань, винесених на самостійне опрацювання, написаний із значними пропусками подій, фактів, визначень, термінів тощо.

1-20 балів: студент законспектував 2 питання, опрацював матеріал дуже неуважно, з пропусками тем, періодів, плутаниною визначень.

Реферат і презентація (за однією темою)

90 – 100 балів: реферат виконаний згідно з вимогами до його питання: наявний план, вступ, висновки, список літератури, ілюстрації, зміст реферату повністю розкриває тему; зміст презентації чітко структурований, кожний новий слайд логічно впливає з попереднього.

75 – 89 балів: студент в основному знає фактичний матеріал, але не враховує усі вимоги до написання реферату; зміст реферату не повністю розкриває тему, презентація перенасичена текстовою інформацією.

60 – 74 бали: студент в основному знає фактичний матеріал, але не розкриває тему, погано володіє навичками написання письмового твору і підготовки мультимедійної презентації.

1 – 59 балів: студент не володіє фактичним матеріалом, не володіє навичками написання реферату і створення презентації.

Підсумкова оцінка з дисципліни «Демографія» виставляється як середньоарифметична між усіма видами робіт.

Порядок зарахування пропущених занять: студент конспектує пропущену лекцію та показує її в години консультацій викладача.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Дорошенко Л. С. Демографія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. С. Дорошенко; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К.: МАУП, 2005. – 112 с.
2. Махорін Г. Л. Основи демографії. Курс лекцій / Г. Л. Махорін / Житомир: Вид-во «Волинь», 2009. – 96 с.
3. Муромцева Ю. І. Демографія: начальний посібник / Ю.І. Муромцева. – К.: Кондор, 2008. – 300 с.
4. Назаров Г. В. Демографія : навч. посіб. / Г. В. Назарова, О. В. Іванісов, О. Ф. Доровський, Ю. В. Зайцева, О. О. Затеїщикова; Харк. нац. екон. ун-т. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 220 с.

Допоміжна

1. Генофонд і здоров'я: відтворення населення України / А. М. Сердюк [та ін.]; ред. А. М. Сердюк, О. І. Тимченко; АМН України, Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М.Марзєєва. – К.: Медінформ, 2006. – 272 с.
2. Демографічні аспекти регулювання та відтворення трудового потенціалу / ред.: О. О. Беляєв; Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. – К., 2006. – 400 с.
3. Дорошенко Л. С. Демографія: практикум / Лідія Степанівна Дорошенко; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К.: МАУП, 2007. – 80 с.
4. Ємець Т. Розселення українців у світі / Т. Ємець // Сучасність. – 2001. – № 9. – С. 76–81.
5. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. (колектив авторів) / за ред. чл.-кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е.М. Лібанової. – К.: Український центр соціальних реформ, 2006. – 138 с.
6. Крючковський В. Вплив міграційних процесів на основні демографічні показники в Україні / В. Крючковський, М. Стасюк // Україна: аспекти праці. – 2004. – № 5. – С. 40–44.
7. Кульчицький С. В. Демографічні наслідки голодомору 1933 р. в Україні / С. В. Кульчицький; НАН України. Ін-т історії України. – К., 2003. – 191 с.
8. Малиновська О. А. Мігранти, міграція та Українська держава: аналіз управління зовнішніми міграціями: Моногр. / О. А. Малиновська; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2004.
9. Малиновська О. Україна, Європа, міграція: міграції населення України в умовах розширення ЄС / О. Малиновська. – К.: Бланк-Прес, 2004. – 170 с.
10. Мельник С. Мотивація населення України до міжнародної трудової міграції / С. Мельник // Україна: аспекти праці. – 2002. – № 1.
11. Методичні вказівки до вивчення програмного матеріалу з курсу «Демографія» для студентів напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030508 «Фінанси і кредит», 6.030509 «Облік і аудит» денної форми навчання. Ч.1. / Укладач: Бабенко В.А. – Д.: ПДАБА, 2014. – 36 с.
12. Методичні вказівки до вивчення програмного матеріалу з курсу «Демографія» для студентів напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»; 6.030508 «Фінанси і кредит»; 6.030509 «Облік і аудит» денної форми навчання. Ч.2. / Укладач: Бабенко В.А. – Д.: ПДАБА, 2014. – 36 с.

13. Методичні вказівки до вивчення програмного матеріалу з курсу «Демографія» для студентів напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030508 «Фінанси і кредит», 6.030509 «Облік і аудит» денної форми навчання. Ч.3. / Укладачі: Бабенко В. А., Волкова С. П. – Д.: ПДАБА, 2015. – 35 с.

14. Методичні вказівки до вивчення програмного матеріалу з курсу «Демографія» для студентів напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»; 6.030508 «Фінанси і кредит»; 6.030509 «Облік і аудит» денної форми навчання. Ч. 4. / Укладач: Волкова С.П. – Д.: ПДАБА, 2015. – 22 с.

15. Методичні вказівки до самостійної роботи з курсу «Демографія» для студентів напрямів підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030508 «Фінанси і кредит» та 6.030509 «Облік і аудит» денної форми навчання / Укладачі: Бабенко В. А., Волкова С. П. – Д.: ПДАБА, 2016. – 43 с.

16. Підгорний А. З. Демографічна статистика: Навчальний посібник / А. З. Підгорний. – Одеса, ОДЕУ. – 2010 – 165 с.

17. Позняк О. Трудова міграція населення України: методологія дослідження та проблеми регулювання / О. Позняк // Регіональні аспекти і розміщення продуктивних сил України. Вип. 7. – 2002. – С. 127–132.

18. Позняк О.В., Методика демографічного прогнозування / О. В. Позняк, П.Є. Шевчук, В.С. Шишкін // Статистика України. – К.: Держкомстат України. – 2000. – Вип. 4. – С. 66–73.

19. Попченко Т.П. Державна політика щодо реформування системи охорони здоров'я як шлях до збереження та зміцнення здоров'я населення / Т.П. Попченко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_du/2011_1/files/DU111_46.pdf

20. Романюк Т.М. Міждержавна міграція населення України як чинник впливу на стан людського капіталу / Т. М. Романюк // Вісник Прикарпатського університету. Серія економіка. Випуск 6. – Івано-Франківськ: Плай, 2008. – С.183–189.

21. Романюк Т.М. Нормативно-правові аспекти регулювання міграційних процесів / Т. М. Романюк // Вісник Прикарпатський університету. Серія економіка. Випуск 1. – Івано-Франківськ: Плай, 2004 – С. 131– 139.

22. Романюк Т.М. Теоретико-методичні засади зовнішніх міграцій населення / Т. М. Романюк // Вісник Прикарпатського університету. Серія економіка. Випуск 7. – Івано-Франківськ: Плай, 2009. – С.190–195.

23. Стратегія демографічного розвитку в період до 2015 р., затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 24 червня 2006 р. № 879 // Офіційний вісник України. – 2006 р. – № 26.

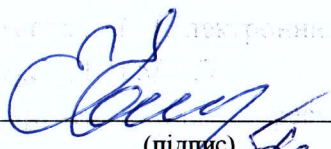
24. Трагедія, якої можна уникнути: Подолання в Україні кризи здоров'я людини. Досвід Європи: [звіт] / [підгот.: Рекха Менон. – К.: Версо-04, 2009. – 72 с.

5. Хвіст В. О. Демографічні аспекти соціального розвитку в сучасній Україні / В. О. Хвіст // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Зб. наук. пр. – 2001. – Вип. 2. – С. 68–79.

12. INTERNET-РЕСУРСИ

1. Демографія та соціальна економіка. Науково-економічний та суспільно-політичний журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtse/index.html
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Електронні посібники з демографії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studentam.net/content/category/1/105/115/>
4. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>
5. Методичні вказівки викладачів кафедри українознавства ДВНЗ ПДАБА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pgasa.dp.ua/dept/ukraine-study/>
6. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>
7. Організація Об'єднаних Націй в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua>

Розробники

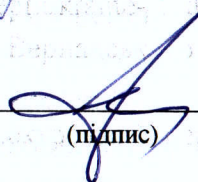
(Г. П. Євсєєва)

(підпис)

(С. П. Волкова)

(підпис)

Гарант освітньої програми

(В. Т. Вечеров)

(підпис)

Силабус затверджено на засіданні кафедри
українознавства, документознавства та
інформаційної діяльності

Протокол від «1» жовтня 2019 року № 4